

جلد
دانش
آگاہی

...

سازمان انتشارارے کاگو

بیسترس

دوز ۴۰٪

سرشناسه: جعفری یزنی، زهرا
عنوان: بیسترس دین و زندگی انسانی دوازدهم (دوز ۴۰٪)
مشخصات نشر: تهران، انتشارات کاگو
فروست: از مجموعه کتاب‌های مرجع کنکور کاگو
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۰-۵۲۸-۴
وضعیت فهرست‌نویسی: فیهای مختصر
شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۲۱۶۶۳

ناشر: گروه انتشاراتی کاگو

برندنشر: مرجع کنکور

گروه محصول: بیسترس

عنوان: بیسترس دین و زندگی انسانی دوازدهم (دوز ۴۰٪)

مؤلف: زهرا جعفری یزنی

مسئول پروژه تالیف: پرستو منفرد

دستیار علمی تالیف: فرناز سلیمانی

ویراستار علمی: محمد مهدی مشایخی

طراحی جلد: قاسم بیرانوند

گرافیت متن: بهار قربانی

چاپخانه: واژه پرداز اندیشه

صحافی: واژه پرداز اندیشه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۰-۵۲۸-۴

قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

این محصول معاف از مالیات می‌باشد.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات کاگو محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی، حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از دیجیتال، فتوکپی، چاپ کتاب و حتی برداشت از دست‌نویس را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه نوروژ، پلاک ۳۸، ساختمان کاگو

تلفن: ۰۲۱-۵۳۸۸۵ پیامک: ۱۰۰۰۵۳۸۸۵ صندوق پستی: ۱۳۱۴۶۹۳۱۷۱

کاکو: توسعه و انتشار محتوای ناب 021-53885 KGOOPUB KGOO.IR

مقدمه ناشر

● مأموریت کاگو

افزایش سطح دسترسی به محتوای ناب، معتبر و ارزشمند از طریق روش‌های روزآمد و خلاقانه توسعه محتوا برای تجربه متفاوت خواندن، مطالعه و یادگیری مخاطبان

دانش آموزان عزیز، معلمان و مشاوران دل‌سوز و صدالبته اساتید و دانشمندان آینده سرزمینمان!

نزدیک به سی سال است که کاگو، با تمرکز بر تألیف و انتشار کتاب‌های آموزشی، برای شما جویندگان و آموزندگان دانش در ایران می‌کوشد. اکنون، که افتخار این را داشته‌ایم که هم‌گام با مخاطبانمان رشد کنیم و بلوغی نسبی را تجربه کنیم، بر آن شده‌ایم اندوخته‌هایمان را در این زمینه برای ارائه خدمتی تازه روی دایره بریزیم!

ما در این راه، نخست وظایف خود را در جایگاه ناشر بازخوانی کردیم و یقین یافتیم «مدیریت نشر» مهم‌ترین شاخصه هر انتشاراتی است و ساده‌انگارانه است اگر از مدیریت علمی و آکادمیک نشر چشم‌پوشیم. از این‌رو برای کشف، خلق و توسعه بهترین رویکردها و شیوه‌های مدیریتی از بهترین و دست‌اول‌ترین منابع و کارآموده‌ترین اساتید و مشاوران بهره‌گرفتیم.

سپس مهم‌ترین رسالتمان را پیش چشم آوردیم: «تولید محتوای ناب!»

همه می‌دانیم مؤلفان کتاب‌های کمک‌درسی و ناشران آموزشی سال‌هاست کتاب‌هایشان را با ساختاری ساده، معطوف و برگرفته از کتاب‌های درسی، منتشر می‌کنند و خوش‌بینیم اگر تصور کنیم در این راه به محتوای تولیدی همکارانشان حداقل نیم‌نگاهی نداشته‌اند. ثابت بودن محتوای کمک‌درسی و سختی طراحی درسنامه‌ها و آزمون‌های متنوع از یک‌سو و ایجاد تغییرات ماهیتی در نحوه ورود به دانشگاه‌ها از سوی دیگر، اخیراً کتاب‌های آموزشی را مهجور و بی‌جان کرده بود.

با همه این اوصاف، تجربه نشان داد در دوران همه‌گیری کرونا و پس از آن، کتاب در دسترس‌ترین، ارزان‌ترین و سهل‌ترین ابزار آموزش و توسعه دانش بوده و هست. از این رو، ما بر آن شدیم به سیاق دیگر ناشران کمک‌آموزشی عمل نکنیم و طرحی نو دراندازیم. بنابراین، محتوای تولیدی‌مان را بازتعریف کردیم و کوشیدیم این پادشاه بزرگ را ناب بیافرینیم و آن را توسعه بخشیم. ما در این راه هر آن‌چه با تقلید از آثار و ایده‌های دیگران به رشته تحریر درآمد را محتوا ندانستیم، اما گاه نقطه‌ای سیاه بر صفحه‌ای سفید را بسیار غنی و سرشار از معنا یافتیم!

سال‌ها همراه با شما امتحانات و حتی گاه کنکورهای دشواری را از سرگذراندیم تا توانستیم «ناب‌بودن» را در جایگاه صفتی شایسته، در کنار ارزشمند بودن و اعتبار در مأموریت اصلی کاگو و به تبع آن در محتوای نشرمان بگنجانیم.

منظور ما از کلیدواژه ناب، توسعه دائمی جریان محتوای با ارزش، خالص و کمال‌یافته است و عبارت معتبر به انتخاب و پردازش محتوای درست و استاندارد اشاره می‌کند و کلیدواژه ارزشمند به معنی کاربردی و ارزش‌آفرین بودن برای مخاطب است.

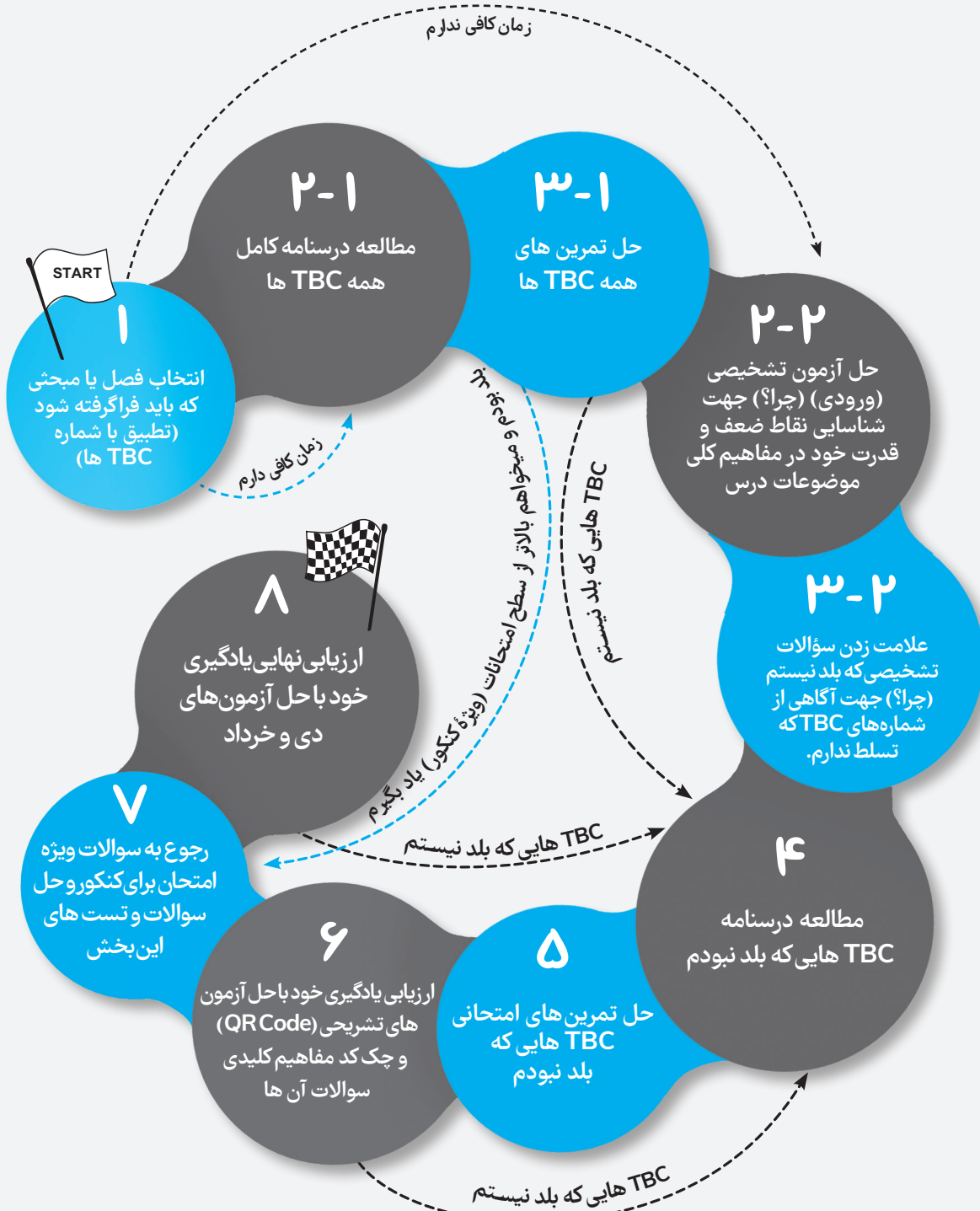
اکنون افتخار می‌کنیم که توشه سالیانمان و حاصل رنج سی‌ساله‌مان را ناب، ارزشمند و معتبر در قالب محصولی نو برای شما به ارمغان آوردیم و برای به بار نشاندن این صعود، تجربه گذشته و نوآوری را درکوله‌بارمان گذاشته‌ایم.

شعار فعلی ما این است که متخصص تولید محتوای ناب، معتبر و ارزشمند هستیم!

محمد رضا سالکی

مدیر مسئول سازمان انتشاراتی کاگو

نحوه استفاده از کتاب

فهرست مطالب

۶۶	نکات مهمی در مورد توبه	۱۹۸ +
۶۷	برخی از حیل‌های شیطان	۱۹۹ +
۶۷	مراحل تکمیلی توبه	۲۰۰ +
۶۸	توبه اجتماعی	۲۰۱ +
۶۸	بهترین زمان برای توبه	۲۰۲ +
درس نهم: زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی		
۷۵	تزکیه نفس و گام‌های آن	۲۰۳ +
۷۶	ثمرات عمل به احکام دینی و تکیه بر خدا	۲۰۴ +
۷۶	ارتباط میان سعادت انسان و احکام	۲۰۵ +
۷۶	حکمت دستورات الهی	۲۰۶ +
۷۷	هشدارهای خدا و حرام‌ها در دین اسلام	۲۰۷ +
۷۷	عدم تبعیت اسلام از انحرافات رایج در میان مردم	۲۰۸ +
۷۸	تعارض میان فرهنگ و تمدن امروزی با دستورات دینی	۲۰۹ +
۷۸	عرصه فرهنگ و ارتباطات و برخی احکام آن	۲۱۰ +
۷۹	عرصه ورزش و بازی و برخی احکام آن	۲۱۱ +
۷۹	عرصه اقتصاد و برخی احکام آن	۲۱۲ +
درس دهم: پایه‌های استوار		
۸۸	آشنایی با تمدن اسلامی و معیارهای آن	۲۱۳ +
۸۸	اصل توحید و یکتاپرستی	۲۱۴ +
۸۸	اصل معاد	۲۱۵ +
۸۹	پذیرش ولایت الهی و نفی ولایت طاغوت	۲۱۶ +
۸۹	عدالت اجتماعی	۲۱۷ +
۹۰	تحکیم بنیان خانواده و احیای مقام و منزلت زن	۲۱۸ +
۹۱	دوستی با حق و دشمنی با باطل	۲۱۹ +
۹۱	اعتدال و بهره‌مندی از دنیا و آخرت	۲۲۰ +
۹۲	اهتمام به تفکر و تعقل و مبارزه با خرافات و جهل	۲۲۱ +
درس یازدهم: عصر شکوفایی		
۹۹	اوضاع اجتماعی و فرهنگی پیش از اسلام	۲۲۲ +
۱۰۰	تلاش مسلمانان برای تحکیم بنیان خانواده	۲۲۳ +
۱۰۰	رشد و بالندگی علم و فرهنگ در عصر شکوفایی تمدن	۲۲۴ +
۱۰۱	توجه به عدالت و حقوق مردم	۲۲۵ +
درس دوازدهم: نگاهی به تمدن جدید		
۱۰۶	دلایل آشنایی با تمدن جدید	۲۲۶ +
۱۰۶	زمینه‌های پیدایش تمدن جدید	۲۲۷ +
۱۰۷	آثار و پیامدهای مثبت و منفی حوزه علم	۲۲۸ +
۱۰۸	آثار مثبت و منفی حوزه عدل و قسط	۲۲۹ +
۱۰۸	آثار منفی حوزه خانواده	۲۳۰ +
درس سیزدهم: مسئولیت بزرگ ما		
۱۱۴	برنامه‌ریزی برای احیای تمدن اسلامی	۲۳۱ +
۱۱۴	حوزه اول: تقویت توانایی‌های فردی	۲۳۲ +
۱۱۵	حوزه دوم: تحکیم بنیان خانواده	۲۳۳ +
۱۱۵	حوزه سوم: تحکیم پایه‌های جامعه خود	۲۳۴ +
۱۱۶	حوزه چهارم: حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی	۲۳۵ +
۱۲۲	جدول بودجه‌بندی	
۱۲۳	آزمون شماره (۱)	
۱۲۴	آزمون شماره (۲)	
۱۲۵	آزمون شماره (۳)	
۱۲۷	آزمون شماره (۴)	
۱۲۹	آزمون شماره (۵)	
۱۳۱	آزمون شماره (۶)	
۱۳۷	فلش کارت	

درس اول: هستی‌بخش

۱۵۰	اندیشیدن درباره خداوند	۱
۱۵۱ +	تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند	۱
۱۵۲ +	نیازمندی جهان به خدا در بقا	۲
۱۵۳	رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی به او	۳
۱۵۴	ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا	۳
۱۵۵	ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند	۴
۱۵۶	امکان دیدن خدا	۴

درس دوم: یگانه بی‌همتا

۱۵۷	مفهوم توحید و یکتاپرستی	۱۰
۱۵۸ +	توحید و برخی مراتب آن	۱۰
۱۵۹ +	شرک و مراتب آن	۱۱
۱۶۰ +	مرز میان توحید و شرک	۱۲
۱۶۱	جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها	۱۳
۱۶۲	تأثیر وجود موجودات در عالم	۱۳

درس سوم: توحید و سبک زندگی

۱۶۳	سبک و و ریشه زندگی توحیدی (رابطه توحید در عقیده و عمل)	۱۹
۱۶۴	مفهوم توحید عملی	۱۹
۱۶۵ +	بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن	۲۰
۱۶۶ +	شرک عملی و آثار آن	۲۰
۱۶۷	بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن	۲۱
۱۶۸ +	رابطه میان بعد فردی و اجتماعی توحید	۲۱
۱۶۹	توحید و شرک در جهان امروز	۲۱

درس چهارم: فقط برای تو

۱۷۰	اخلاص در بندگی	۲۷
۱۷۱ +	حسن فعلی و فاعلی و مصادیق آن	۲۸
۱۷۲ +	راه‌های تقویت اخلاص	۲۹
۱۷۳	میوه‌های درخت اخلاص	۳۰

درس پنجم: قدرت پرواز

۱۷۴	اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود	۳۶
۱۷۵ +	شواهد اختیار در وجود انسان	۳۷
۱۷۶	قانونمندی جهان و قضا و قدر الهی	۳۸
۱۷۷	رابطه قضا و قدر الهی با اختیار انسان	۳۸
۱۷۸	علل طولی و عرضی رابطه اختیار انسان با اراده خداوند	۳۹

درس ششم: سنت‌های خداوند در زندگی

۱۷۹	مفهوم سنت‌های الهی	۴۶
۱۸۰ +	سنت ابتلاء	۴۶
۱۸۱	سنت امداد عام الهی	۴۷
۱۸۲ +	سنت امداد خاص (توفیق الهی)	۴۸
۱۸۳ +	سنت سبقت رحمت بر غضب	۴۸
۱۸۴	سنت املاء و استدرج	۴۹
۱۸۵	سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او	۴۹

درس هفتم: درگرو کار خویش

۱۸۶	گام‌های انسان به سوی رشد و پشتیبانی خداوند از انسان	۵۶
۱۸۷	قدرت اختیار در انسان	۵۷
۱۸۸	زمینه‌های گناه	۵۷
۱۸۹	منع چیزی عامل حرص به آن	۵۷
۱۹۰	ایمان پشتوانه‌های محکم برای دوری از گناه	۵۸
۱۹۱	علت گناه کردن برخی از مؤمنین	۵۸
۱۹۲ +	فکر به گناه و چهار عمل بدتر از گناه	۵۸
۱۹۳	تفاوت گناهان کبیره با صغیره	۵۹
۱۹۴ +	کتمان گناه	۵۹
۱۹۵ +	آثار گناه	۵۹

درس هشتم: بازگشت

۱۹۶	مفهوم توبه و انقلاب علیه خود	۶۵
۱۹۷ +	حقیقت توبه	۶۶

هستی بخش

درس اول

مفاهیم کلیدی

- ۱۵۰ اندیشیدن درباره خداوند
 ۱۵۱+ نیازمندی جهان به خدا در بقا
 ۱۵۲+ ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا
 ۱۵۳ تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش
 ۱۵۴ رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی به او
 ۱۵۵ ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند
 ۱۵۶ امکان دیدن خدا

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

- بلدبوم بلدنوم
- ۱۵۰ عامل شکوفایی استعدادها چیست و در کلام پیامبر مکرم اسلام (ص) چه چیزی به عنوان برتری عبادت معرفی شده است؟
 ۱۵۱ استدلال نیازمندی جهان به خداوند را بیان کنید.
 ۱۵۲ نیازمندی جهان به خداوند در بقا را توضیح دهید.
 ۱۵۳ رابطه خودشناسی و عبودیت چیست و پیامبر اکرم (ص) چه درخواستی از خداوند دارند؟
 ۱۵۴ نور بودن خداوند به چه معناست و فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع) در این باره چیست؟
 ۱۵۵ آیا شناخت چگونگی وجود خداوند مقدور است؟ چرا؟
 ۱۵۶ آیا می توان خدا را دید؟

پاسخ

- ۱۵۰ صفحه ۲ کتاب درسی [۱۵۰] صفحه ۷ کتاب درسی [۱۵۱] صفحه ۹ کتاب درسی [۱۵۲] صفحه ۱۰ کتاب درسی [۱۵۳]
 ۱۵۱ صفحه ۱۱ و ۱۲ کتاب درسی [۱۵۴] صفحه ۱۲ و ۱۳ کتاب درسی [۱۵۵] صفحه ۱۳ و ۱۴ کتاب درسی [۱۵۶]

زمان شما:

[حد اکثر زمان مطالعه: ۶۰ دقیقه]

مفاهیم آموزشی

۱۵۰ اندیشیدن درباره خداوند

اندیشه مانند بذری است که در ذهن جوانه می زند، در دل و قلب ریشه می دواند و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می شود.

- ثمرات اندیشه }
 (۱) طراوت بخشی و زیباسازی بهار جوانی
 (۲) شکوفا کردن استعدادها
 (۳) امیدبخشی به آینده ای زیباتر
 نکته ~~~~~ اندیشه می تواند برترین عبادت ها نیز باشد.

حدیث

- پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
ترجمه برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
پیام ۱- اندیشه، برترین عبادت ها است. ۲- اهمیت استمرار تفکر، ۳- امکان و ضرورت شناخت صفات خداوند
نکته ~~~~~ ارتباط حدیث با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:
 ۱- مرتبط با حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ...» [درس ۱]
 ۲- یکی از معیارهای تمدن متعالی اسلام، عقل گرایی و علم آموزی و مقابله با جهل و خرافات است. [درس ۱۰]

۱۵۱ تفکر و استدلال در مورد نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش

- هر کدام از ما بر اساس **فطرت خویش**، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم.
 ما در جهانی زندگی می کنیم که آفریننده ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد و یاری می رساند.
 - قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد.
 - یکی از این راه ها، **تفکر** درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود به آفریننده و خالق است.
 برای این کار از دو مقدمه کمک می گیریم تا به یک نتیجه برسیم:
 - **مقدمه اول:** اگر به خودمان یا اشیای پیرامونمان حتی حیوانات و گیاهان و ... نظر کنیم، همه **پدیده هایی** هستیم که **وجود** و **هستی مان** از خودمان نیست. به عبارت دیگر پدیده ای را نمی توان یافت که به خود متکی باشد و از غیر بی نیاز باشد.
 - **مقدمه دوم:** پدیده ها، که **وجودشان** از **خودشان** نیست، برای موجود شدن نیازمند به **پدیدآورنده ای** هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.
مثال ~~~~~ چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.
 در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.
 در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؛ همواره بوده است و همواره خواهد بود.

شعر

ذاتِ نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش

خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی [پام]

پام ۱- نیازمندی جهان به خداوند در **پیدایش**، ۲- ابری که آبی درون خود ندارد، نمی‌تواند ببارد، در نتیجه ما انسان‌ها که نتوانستیم

خودمان را بیافرینیم (وجودمان از خودمان نیست) قطعاً نمی‌توانیم آفریننده و خالق بقیه انسان‌ها (فرزندان) باشیم!

نتیجه‌گیری ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه

هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود.

۱۵۲ نیازمندی جهان به خدا در بقا

جهان همواره و در هر «آن» به **خداوند** نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود.

رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه **مولد برق** یا **جریان برق** است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.

- آیا رابطه جهان با خدا نیز مانند رابطه بنا با مسجد است؟ یک تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد:

- مسجد گوهرشاد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچ‌کدام از آنها را بنا به وجود نیاورده است. هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که بنا آن را ایجاد نمی‌کند.

بنا نه چسبندگی گچ را ایجاد می‌کند و نه سختی و استحکام سنگ را؛ به عبارت دیگر بنا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را! کار بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آنها است.

- اما خداوند، خالق سنگ، گچ، چوب و خواص آن‌ها و حتی خالق خود بنا است.

بر این اساس وجود بنا و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد.

نتیجه‌گیری مسجد با ساخته شدن، از بنا بی‌نیاز می‌شود اما موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. از این رو **دائماً** با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند.

شعر

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

ما که باشیم ای تو ما را جان جان / تا که ما باشیم با تو در میان

ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما / تو وجود مطلق، فانی نما

ما همه شیران ولی شیر غلم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم [مولوی]

پام ۱- نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقا، ۲- نوای نی و صدای کوه یعنی اثرگذاری نی و کوه که همگی وابسته به خداست. ۳- «باتو در میان»

اشاره به **نیازمندی در بقا** دارد. ۴- خداوند «**فانی نما**» یعنی «**فانی کننده**» است به عبارت دیگر می‌تواند بقای هر کسی را از بین ببرد.

۵- ما چون شیر روی غلم (پرچم) هستیم که با باد تکان می‌خوریم یعنی اراده خداوند به باد تشبیه شده و اثرگذاری و بقای ما نیز به تصویر شیر روی پرچم.

آیه

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ [سورة فاطر، آیه ۱۵]

ترجمه ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدا است که [تنها] بی‌نیاز ستوده است.

پام نیازمندی مخلوقات به خداوند در پیدایش و بقا

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیات مولانا و آیه شریفه: ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ [درس ۱]

۲- هم مفهوم با حدیث پیامبر اکرم (ص) است که فرمودند: «اللَّهُمَّ لَا تَكُنْ لِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةً عَيْنٍ أَبَدًا» [درس ۱]

۳- عبارت «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ» مرتبط با آیه شریفه ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ است. [درس ۲]

﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ [سورة الرحمن، آیه ۲۹]

ترجمه هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند. او همواره دست اندر کار امری است.

پام نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقا

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیه ﴿أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ است. [درس ۱]

۲- بیانگر توحید در ربوبیت است. [درس ۲]

رابطه فراوانی با جهان شبیه رابطه مولد برق با جریان برق یا رابطه دریا با موج است اما شبیه روابط زیر نیست؛ جریان برق یا مولد برق، موج با دریا، ساعت‌ساز با ساعت، بنا با مسپر و ساختمان؛ چون در اینها ترتیب رعایت نشده است.

۱۵۳ رابطه معرفت به خداوند و درک نیازمندی به او

- انسان های ناآگاه به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی توجه اند؛ اما انسان های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند.

- هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

کلمه افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)

پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند.

حدیث

پیامبر (ص) می فرماید: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

ترجمه خدایا هیچ گاه مرا چشم به هم زدن به خودم وامگذار.

پیام ۱- آگاهی، سرچشمه بندگی، ۲- افزایش خودشناسی سبب درک بیش تر فقر و نیاز به خداست و این درک نیز عامل افزایش عبودیت و بندگی است.

۱۵۴ ترسیم رابطه خداوند، جهان هستی و معرفت عمیق به خدا

قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه «نور» بیان می کند.

آیه

﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ [سوره نور، آیه ۳۵]

ترجمه خداوند نور آسمان ها و زمین است ...

پیام ۱- همه مخلوقات به خداوند نیازمندند و تجلی بخش وجود او هستند. ۲- فقط خداوند، نور است پس ما نور نیستیم بلکه تابش و آیه و نشانه او هستیم.

کلمه ارتباط آیه با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

۱- مرتبط با آیات ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ و ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ است. [درس ۱]

۲- نور بودن خداوند و نیاز ما به او به معنای توحید در خالقیت است. [درس ۲]

- نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می شود. خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می گذارند و وجودشان به او وابسته است.

- هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه ای از آیات الهی محسوب می شود. در واقع هر موجودی در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

در سؤالات، اگر مفلوقات را با عبارت «نوری از انوار الهی» معرفی کرد، گزینه نادرست است؛ چون اولاً ما مفلوقات نور نیستیم و تنها یک تهنی و بازتاب نور حقیقی یعنی فراوند هستیم و ثانیاً فراوند، انوار ندارد چون جمع نیست، او واحد و یکتا و در حقیقت «نور» است.

شعر

دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اوّل خدا دید [شیخ مضمون شبستری]

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم [بابا طاهر]

پیام ۱- خداوند نور هستی است. ۲- هر یک از مخلوقات، تجلی خداوند و آیه ای از آیات الهی است.

حدیث

امیرالمؤمنین امام علی (ع) می فرماید: «مَا رَأَيْتُ شَيْئاً إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ، وَبَعْدَهُ، وَمَعَهُ.»

ترجمه هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد با آن دیدم.

پیام ۱- تمامی مخلوقات هستی، تجلی بخش و آیه خداوند هستند. ۲- نور بودن خداوند.

- اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می آید، اما هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان که پاکی و صفای قلب دارند.

اگر قدم بیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

۱۵۵ ناتوانی انسان در شناخت چیستی و ذات خداوند

موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آنها شناخت پیدا کنیم دو دسته‌اند:

دسته اول: موضوعاتی هستند که در **محدوده** شناخت ما قرار می‌گیرند. مثال: گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها در حقیقت ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را ندارد؛ زیرا همه آنها اموری محدود هستند.

دسته دوم: موضوعاتی هستند که **نامحدودند** و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.

نتیجه‌گیری با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و **صفات** او را می‌توانیم بشناسیم اما نمی‌توانیم **ذات** و **چیستی** او را دریابیم.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

ترجمه در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پیام ممنوعیت **تفکر** در چیستی و ذات خداوند به دلیل محدودیت دستگاه تفکر انسان

کلمه ارتباط حدیث با مطالب زیر از کتاب دوازدهم:

مرتبط با حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» است. [درس ۱]

۱۵۶ امکان دیدن خدا

رؤیت خداوند با چشم غیرممکن است، زیرا چشم ساختار مادی و جسمانی دارد و فقط از اشیا می‌تواند عکس برداری کند؛ آن هم اشیایی که طیف نوری قابل درک برای چشم را منعکس کنند.

مثال توانایی دیدن همه اشیا چشم ما نورهای مادون قرمز و ماورای بنفش را نمی‌بیند.

• بنابراین، چشم حتی توانایی دیدن اشیا مادی را هم ندارد، چه برسد به موجودات غیرمادی (مانند فرشتگان)

• و از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل و تصویری و هیچ طول و عرض و ارتفاعی ندارد.

• بنابراین، خداوند را نه تنها در این دنیا نمی‌توان با چشم مادی دید، بلکه در آخرت نیز نمی‌توان او را با این چشم مشاهده کرد.

آیه

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ [سوره انعام، آیه ۱۰۳]

ترجمه چشم‌ها او را در نمی‌یابند و اوست که دیدگان را در می‌یابد و او لطیف و آگاه است.

پیام ناتوانی انسان از دیدن خداوند، توانایی و آگاهی خداوند بر همه چیز

فردوسی، شاعر حماسه‌سرا، در ابتدای شاهنامه با الهام از قرآن کریم و امامان بزرگوار، همین معانی را در قالب شعر به ما رسانده است. او می‌گوید:

شعر

به نام خداوند جان و خرد / کزین برتر اندیشه برنگذرد

خداوند نام و خداوند جای / خداوند روزی ده رهنمای

پیام ناتوانی درک خداوند با چشم سر، صفات خدا فراتر از آگاهی انسان است، خدا برتر از هر شناختی است.

- اما نوعی از دیدن وجود دارد که نه تنها امکان‌پذیر است، بلکه از برترین هدف‌های زندگی است.

- هرکس باید برای رسیدن به چنین دیدنی تلاش کند.

- این مرتبه دیدن از طریق «قلب» و ملاقات با خداست.

شعر

دوست نزدیک‌تر از من به من است / وین عجب‌تر که من از وی دورم

چه کنم با که توان گفت که دوست / در کنار من و من مهجورم

پیام درک و شناخت خداوند از طریق درک شهودی و چشم دل

۳۲. با تفکر درباره آغاز و پایان این هستی پهناور، به پاسخ کدام پرسش پی می‌بریم؟
۳۳. شناخت اولیه ما از خدا به چه صورتی است؟
۳۴. هر یک از ما انسان‌ها بر اساس فطرت الهی خویش، در مورد آفریننده این جهان چه چیزی را به روشنی درک می‌کنیم؟
۳۵. یکی از راه‌های عمیق معرفتی برای درک وجود خدا و شناخت صفات و افعال او که قرآن به ما توصیه کرده است، چیست؟
۳۶. ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به چه کسی نیازمندیم؟
۳۷. لازمه شناخت هر چیزی، چیست؟
۳۸. شناسایی ماهیت یا ذات موجودات چه زمانی میسر می‌شود؟
۳۹. چه زمانی خداوند برای رسیدن به خدائینی در وء هر چیزی به انسان کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به او خواهد چشاند؟
۴۰. چرا جوانان در معرفت عمیق خداوند موفق تر هستند؟
۴۱. نور بودن خداوند به چه معناست؟
۴۲. نتیجه معرفت و آگاهی انسان از فقر و نیازمندی‌اش به خدا چیست؟
۴۳. یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟
۴۴. بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» به کدامیک از مراحل نیازمندی به خداوند اشاره دارد؟
۴۵. سرچشمه عبودیت و بندگی چیست؟
۴۶. متناسب با بیت «دلی کم معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید» حدیثی از امام علی (ع) بنویسید.
۴۷. بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله مان از باد باشد دم به دم» به چه مفهومی اشاره می‌کند؟

[نهایی - دی ۱۳۰۰ / ۲ بار تکرار]

[نهایی - دی ۹۹]

- گزینه صحیح را انتخاب کنید.
۴۸. رابطه خداوند با جهان در چه مرحله‌ای با رابطه بتا و ساختمان تشابه دارد؟
- الف) در بقا
ب) در پیدایش
۴۹. درک بیشتر فقر و نیازمندی انسان به خدا نتیجه چیست؟
- الف) افزایش خودشناسی
ب) افزایش بندگی
۵۰. طبق حدیث امام علی (ع): «ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ، وَ بَعْدَهُ، وَ مَعَهُ» به ترتیب کدام عبارت به «سرتاسر نیاز بودن مخلوقات» و «خالق موت و حیات بودن خداوند» اشاره می‌کند؟
- الف) مَعَهُ، - بَعْدَهُ
ب) قَبْلَهُ، - مَعَهُ

۶ کشف ارتباط

۵۱. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

الف) سرچشمه بندگی	۱- صفات خداوند
ب) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم	۲- خدایابی در فطرت
ج) دریافت آفریننده‌ای حکیم برای جهان	۳- معرفتی عمیق
د) مجوز تفکر کردن	۴- آگاهی
	۵- چپستی خداوند

۷ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۵۲. الف) پدیده:

ب) نور:

ج) امور نامحدود:

۸ به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۵۳. با توجه به اینکه هر کدام از ما بر اساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم آیا این شناخت اولیه از نظر قرآن کافی است؟ چرا؟
۵۴. چرا موضوعاتی که نامحدودند، ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
۵۵. علت ناتوانی انسان در شناخت ذات و چپستی خدا را بنویسید.
۵۶. نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه، استدلال نمایید.
۵۷. آیا رابطه جهان با خدا مانند رابطه بتا با مسجد است؟ توضیح دهید.
۵۸. چرا آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می‌نگرند در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند؟
۵۹. موضوعاتی را که می‌خواهیم در مورد آن‌ها شناخت پیدا کنیم چند دسته‌اند؟ با ذکر مثال بیان کنید.
۶۰. چرا پیامبر (ص) عاجزانه از خداوند درخواست می‌کند که او را به حال خود واگذار نکند؟

[نهایی - دی ۹۸]

[تفکر در متن - ص ۸ کد - نهایی - فردا ۹۸ / ۳ بار تکرار]

۶۱. تفاوت انسان‌های ناآگاه و انسان‌های آگاه را نسبت به نیازهای دائمی به خداوند بنویسید.
۶۲. با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه‌ی خدا و جهان با رابطه‌ی ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید:

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۳. چرا نیازمندی جهان به خداوند تنها شامل مرحله‌ی پیدایش نمی‌باشد؟

۶۴. شناخت چگونگی وجود خداوند ممکن است یا محال؟ چرا؟

۶۵. سرشت خدا آشنا یا همان رویت قلبی خداوند برای چه کسانی ممکن است؟

۶۶. کدام بیت را می‌توان به عنوان تمثیلی گویا از مفهوم مندرج در آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ ارائه نمود؟ [ریاضی - ۱۴۰۰]

(۱) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

(۲) خشک ابری که بود ز آب تهی / نادید از وی صفت آب دهی

(۳) نظیر دوست ندیدم اگرچه از مه و مهر / نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

(۴) مهر رخسار تو می‌تابد از ذرات جهان / هر دو عالم پرز نور و دیده نابینا چه سود

۶۷. قرآن کریم رابطه‌ی میان خداوند و جهان هستی را با کدام کلمه بیان می‌کند و معنای دقیق آن چیست؟ [انسانی خارج - ۱۴۰۰]

(۱) خداوند نور هستی است. - تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند.

(۲) خداوند رب العالمین است. - تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند.

(۳) خداوند نور هستی است. - تصرف و سرپرستی مخلوقات به دست خداوند است.

(۴) خداوند رب العالمین است. - تصرف و سرپرستی مخلوقات به دست خداوند است.

۶۸. از آیه شریفه ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...﴾ کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ [ریاضی - ۹۹]

(۱) هر چیزی در این جهان نشانگر نور خالق و پروردگار جهان است و روشنی بخش آسمان و زمین می‌باشد.

(۲) شناخت ذات خداوند معرفتی عمیق والاسست که در نگاه نخست مشکل، اما هدفی قابل دسترس است.

(۳) هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

(۴) خداوند نور هستی است و تمام موجودات تنها در مرحله‌ی پیدایش وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او نورانی می‌شوند.

۶۹. پیامبر اکرم (ص) کدام مورد را برترین عبادت معرفی نموده‌اند؟ [انسانی خارج - ۹۸]

(۱) اندیشیدن مداوم درباره‌ی خدا و قدرت او

(۲) گرایش به خداوند و تمسک به او

(۳) بیان سخن حق در مقابل سلطان ستمگر

(۴) رسیدن به حضور قائم در حال پیروی از او

۷۰. اکنون که می‌دانیم «ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله مان از از باد باشد دم به دم» شایسته است، چگونه دعا کنیم؟ [ریاضی - ۹۸]

(۱) ﴿إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

(۲) ﴿رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ﴾

(۳) ﴿اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا﴾

(۴) ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

۷۱. به کدام علت، پیامبر گرامی اسلام (ص) به «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» دستور داده‌اند؟ [ریاضی - ۹۵]

(۱) لازمه‌ی شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما هرگز به هستی و چیستی خدا دسترسی نداریم.

(۲) تفکر در ذات خداوند موجب محدود شدن هستی خداوند می‌شود و ما فقط توان فهم چیستی خدا را داریم.

(۳) هر چیستی که برای خداوند فرض کنیم، او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم.

(۴) هستی و چیستی خداوند در ظرف ذهن ما نمی‌گنجد و ما فقط توانایی فهم مخلوقات خداوند را داریم.

۷۲. اگر بگوییم همه‌ی مخلوقات، تجلی قدرت و صفات الهی هستند، پیام کدام آیه شریفه را ترسیم نموده‌ایم؟

(۱) ﴿مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ﴾

(۲) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

(۳) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

(۴) ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾

سؤال تمرین	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۰	۱۵۳	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۲	۱۵۴	۱۵۲ و ۱۵۱	۱۵۵	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۰	۱۵۲	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۳	۱۵۱	۱۵۵	۱۵۰	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۰	۱۵۲

سؤال تمرین	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷		
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۴	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۵	۱۵۵	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۱	۱۵۴	۱۵۲	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۳	۱۵۱ و ۱۵۵	۱۵۱	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۵	۱۵۲	۱۵۱	۱۵۲

سؤال تمرین	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰	۷۱	۷۲
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۳	۱۵۳	۱۵۲ و ۱۵۱	۱۵۲	۱۵۴	۱۵۶	۱۵۲ و ۱۵۱	۱۵۴	۱۵۴	۱۵۰	۱۵۳ و ۱۵۲	۱۵۵	۱۵۴

- ۱ [۱۵۰] اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
- ۲ [۱۵۲] نیازمندی در همه شئون زندگی، لحظه به لحظه، از پیدایش تا بقا؛ تمام داشته‌های انسان از خداست و نیاز به او هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود.
- ۳ [۱۵۳] اینکه او را لحظه‌ای به حال خود رها نکند.
- ۴ [۱۵۴] چون تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- ۵ [۱۵۵] تفکر در ذات خدا - به دلیل محدود بودن ذهن انسان و نامحدود بودن ذات الهی
- ۶ [۱۵۲] الف) چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خدا هستند و اگر خداوند لحظه‌ای آنان را به حال خود واگذارد، همه نیست و نابود می‌شوند. ب) یعنی خداوند هر لحظه به موجودات هستی می‌بخشد. ج) زیرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست می‌کنند و او دائماً نیاز آنها را برطرف می‌کند. د) نیازمندی به خداوند در بقا
- ۷ [۱۵۴] «رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ»؛ یعنی اشیاء پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند؛ پس حتماً علنی آن‌ها را به وجود آورده است و می‌توان به خالق و علت به وجود آورنده آنها پی برد.
- ۸ [۱۵۱] و [۱۵۲] غ؛ نیازمندی موجودات به خداوند شامل پیدایش و بقا است.
- ۹ [۱۵۵] ص
- ۱۰ [۱۵۱] ص
- ۱۱ [۱۵۲] غ؛ ساعت، در بقا به ساعت‌ساز نیاز ندارد و در پیدایش هم، کار ساعت‌ساز فقط جابه‌جایی و چینش اجزای ساعت است. اما جهان هم در پیدایش و هم در بقا به خداوند نیاز دارد.
- ۱۲ [۱۵۱] ص
- ۱۳ [۱۵۲] ص
- ۱۴ [۱۵۵] غ؛ از آنجا که خداوند نامحدود و انسان محدود است، انسان نمی‌تواند به چیستی و ذات او دست یابد و تنها می‌تواند از هستی و صفات او آگاه شود.
- ۱۵ [۱۵۴] غ؛ هر موجودی تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات الهی است. خداوند، انوار ندارد چون جمع نیست و واحد و یکتا است و یک نور است.
- ۱۶ [۱۵۳] غ؛ هر چه خودشناسی انسان زیاد شود، فقر و نیاز خود به خالق را بهتر درک می‌کند و در نتیجه بندگی او افزایش خواهد یافت؛ پس عبودیت معلول درک فقر و نیاز است.
- ۱۷ [۱۵۰] اندیشه
- ۱۸ [۱۵۲] غنی - فقیر
- ۱۹ [۱۵۴] تجلی بخش
- ۲۰ [۱۵۳] نیاز دائمی
- ۲۱ [۱۵۱] فطرت - درک
- ۲۲ [۱۵۱] معرفت عمیق‌تر
- ۲۳ [۱۵۳] معرفت - نیاز
- ۲۴ [۱۵۱] پدیده
- ۲۵ [۱۵۵] ذات - چیستی

- ۲۶ [۱۵۰] خدا - قدرت
- ۲۷ [۱۵۴] نور
- ۲۸ [۱۵۳] ناآگاه
- ۲۹ [۱۵۰] اندیشه
- ۳۰ [۱۵۲] مؤلد برق با جریان برق
- ۳۱ [۱۵۶] قدم پیش بگذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم.
- ۳۲ [۱۵۱] اینکه موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟
- ۳۳ [۱۵۱] فطری
- ۳۴ [۱۵۱] می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به مخلوقات مدد و یاری می‌رساند.
- ۳۵ [۱۵۱] تفکر درباره نیازمند بودن جهان در پیدایش خود به آفریننده و خالق
- ۳۶ [۱۵۱] به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد.
- ۳۷ [۱۵۵] احاطه و دسترسی به آن
- ۳۸ [۱۵۵] زمانی که ذهن ما توان و گنجایش احاطه و دسترسی به آن را داشته باشد.
- ۳۹ [۱۵۴] زمانی که انسان قدم پیش بگذارد و با عزم و تصمیم قوی حرکت کند.
- ۴۰ [۱۵۴] به علت پاکی و صفای قلب
- ۴۱ [۱۵۴] یعنی تمام موجودات وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- ۴۲ [۱۵۳] افزایش عبودیت و بندگی
- ۴۳ [۱۵۱] در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد.
- ۴۴ [۱۵۱] نیازمندی در پیدایش
- ۴۵ [۱۵۳] درک بیشتر فقر و نیاز و افزایش خودشناسی
- ۴۶ [۱۵۴] «هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.»
- ۴۷ [۱۵۲] موجودات دائماً با زبان حال خود به پیشگاه خداوند عرض نیاز می‌کنند.
- ۴۸ [۱۵۲] گزینه «ب»
- ۴۹ [۱۵۳] گزینه «الف»
- ۵۰ [۱۵۴] گزینه «الف»
- ۵۱ [۱۵۱]، [۱۵۳]، [۱۵۴] و [۱۵۵] الف) ۴، ب) ۳، ج) ۲، د) ۱
- ۵۲ [۱۵۱] و [۱۵۴] الف) موجودی که وجودش از خودش نیست و در به وجود آمدن و هستی یافتن نیازمند پدیدآورنده است.
- ب) چیزی که خودش آشکار و پیداست و سبب پیدا شدن چیزهای دیگر می‌شود. ج) اموری که خارج از دایره شناخت و احاطه ما هستند و امکان شناخت چیستی و ذات و چگونگی وجود آن‌ها برای ما ممکن نیست و تنها می‌توانیم وجود و هستی آن‌ها را دریابیم.
- ۵۳ [۱۵۱] خیر؛ قرآن ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند و وجود او دعوت می‌کند.
- ۵۴ [۱۵۵] چرا که لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. مانند شناخت حقیقت خداوند و احاطه بر ذات و چیستی او

۵۵ [۱۵۵] ذات خداوند نامحدود است و انسان موجودی محدود است. لازمه شناخت هر چیز، احاطه و دسترسی به آن است. به دلیل محدودیت انسان، امکان احاطه و درک چیستی و ذات خداوند ممکن نیست.

۵۶ [۱۵۱] مقدمه اول: ما و همه مخلوقات، پدیده‌ایم و وجودمان از خودمان نیست.

مقدمه دوم: هر پدیده‌ای در به وجود آمدن و هستی یافتن نیازمند پدیده‌آورنده‌ای است که خودش پدیده نباشد و وجودش از خودش باشد.

۶۶ [۱۵۱] و [۱۵۲] گزینۀ «۲»

۶۷ [۱۵۴] گزینۀ «۱»

۶۸ [۱۵۴] گزینۀ «۳»

۶۹ [۱۵۰] گزینۀ «۱»

گزینۀ‌های «۱»، «۲» و «۴» آیه هستند و فقط گزینۀ ج دعا است. پس سایر گزینه‌ها رد می‌شوند و فقط گزینۀ ج صحیح است.

۷۰ [۱۵۲] و [۱۵۳] گزینۀ «۳»

۷۱ [۱۵۵] گزینۀ «۳»

۷۲ [۱۵۴] گزینۀ «۲»

دقت کنید که پیام گزینۀ «۱» نیز همین موضوع صورت تست است اما عبارت گزینۀ «۱» حدیث است نه آیه! یادداشت

۵۵ [۱۵۵] ذات خداوند نامحدود است و انسان موجودی محدود است. لازمه شناخت هر چیز، احاطه و دسترسی به آن است. به دلیل محدودیت انسان، امکان احاطه و درک چیستی و ذات خداوند ممکن نیست.

۵۶ [۱۵۱] مقدمه اول: ما و همه مخلوقات، پدیده‌ایم و وجودمان از خودمان نیست.

مقدمه دوم: هر پدیده‌ای در به وجود آمدن و هستی یافتن نیازمند پدیده‌آورنده‌ای است که خودش پدیده نباشد و وجودش از خودش باشد.

نتیجه‌گیری ما و همه مخلوقات جهان نیازمند پدیده‌آورنده‌ای هستیم که وجودش از خودش باشد. او سرچشمه هستی یعنی خدای متعال است.

۵۷ [۱۵۲] خیر؛ زیرا اولاً: مسجد در بقای خود نیازمند بنا نیست به عبارت دیگر اگر بنا وجود نداشته باشد مسجد پابرجا خواهد ماند.

ثانیاً: در پیدایش نیز مسجد نیازمند بنا نیست چون بنا نه مواد اولیه و مصالح مانند سنگ و چوب و آهن و شیشه و... را ساخته و نه به آن‌ها خاصیت چسبندگی و استحکام و... داده است. کار بنا فقط جابجا کردن مواد و چینش آن‌هاست.

۵۸ [۱۵۴] زیرا هر موجودی در حدّ خودش تجلی خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. این امر به این دلیل است که خداوند، نور هستی است؛ یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.

۵۹ [۱۵۵] دو دسته؛ دسته اول: موضوعاتی که در محدوده شناخت ما قرار دارند مانند: گیاهان، حیوانات، ستارگان و کهکشان‌ها؛ در حقیقت ذهن ما توان و گنجایش درک چیستی آن‌ها را دارد.

دسته دوم: موضوعاتی که فراتر از محدوده شناخت ما هستند و به دلیل نامحدود بودن، ذهن ما توانایی درک چگونگی وجود و حقیقت آن‌ها را ندارد مانند: درک چیستی و ذات خداوند.

۶۰ [۱۵۳] هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس می‌کند و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

برای همین است که پیامبر گرامی ما با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند.

۶۱ [۱۵۳] انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.

۶۲ [۱۵۱] و [۱۵۲] اولاً: ساعت‌ساز به ساعت وجود بخشیده است یعنی چرخ‌دنده و سایر اجزاء ساعت را نیافریده و به آن‌ها خاصیت نداده است. خالق ساعت‌ساز و چرخ‌دنده و ساعت، خداست. ثانیاً: ساعت در بقای خود نیازی به ساعت‌ساز ندارد. یعنی اگر ساعت‌ساز از بین برود، ساعت کماکان باقی مانده و کارش را ادامه می‌دهد در حالیکه جهان در بقای خود به خداوند نیاز دارد؛ یعنی نمی‌توان تصور کرد که خدایی نباشد اما جهان به کار خود ادامه دهد.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۳ [۱۵۲] همه ما نیاز داریم خداوند باشد تا به وجود بیاییم. این به معنای نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش است. اما در ادامه و استمرار زندگی نیز وجود هستی همه موجودات جهان از جمله ما انسان‌ها و نیز مصالح و خواص هر موجود، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند؛ آنها از بین می‌روند و متلاشی می‌گردند. رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌گردد و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند. پس علاوه بر پیدایش در بقا نیز به خداوند نیاز داریم.

۱۵۷ مفهوم توحید و یکتاپرستی

۱۶۰+ مرز میان توحید و شرک

۱۵۸+ توحید و برخی مراتب آن

۱۶۱ جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها

۱۵۹+ شرک و مراتب آن

۱۶۲ تأثیر وجود موجودات گوناگون در عالم

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

۱۵۷ بلد بوم بلد بوم توحید و یکتاپرستی به چه معناست؟

۱۵۸ انواع و مراتب توحید را نام برده و به اختصار توضیح دهید.

۱۵۹ مراتب شرک را نام برده و به اختصار توضیح دهید.

۱۶۰ آیا وسیله دانستن پزشک یا اولیای الهی برای شفا به معنای شرک است؟

۱۶۱ تکفیری‌ها چه کسانی هستند و چه عقایدی دارند؟

۱۶۲ از دقت در فرمایش امام رضا (ع) «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ» چه پیامی برداشت می‌شود؟

پاسخ

۱۵۷] صفحه ۱۹ کتاب درسی

۱۵۸] صفحه ۲۰ و ۲۱ کتاب درسی

۱۵۹] صفحه ۲۲ و ۲۳ کتاب درسی

۱۶۰] صفحه ۲۴ و ۲۵ کتاب درسی

۱۶۱] صفحه ۲۵ کتاب درسی

۱۶۲] صفحه ۲۵ و ۲۶ کتاب درسی

مفاهیم آموزشی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۶۰ دقیقه] - زمان شما:

۱۵۷ مفهوم توحید و یکتاپرستی

- توحید مهم‌ترین اعتقاد دینی است و بدون اعتقاد به آن، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.
- سرلوحه دعوت همه پیامبران است.
- اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان بر مدار آن است.
- روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات معنا می‌بخشد.
- اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است.

حدیث

امام علی (ع) درباره بندگی و اعتقاد به یگانگی پروردگار می‌فرماید: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، پس مرا توفیق ده تا آن گونه باشم که تو دوست داری.»

پیام ۱- ربوبیت خداوند، بالاترین افتخار انسان، ۲- خداوند برترین پروردگار و بندگی او بالاترین مقام **کلمه** ارتباط حدیث با مطلب زیر از کتاب دوازدهم: بندگی انسان همان توحید عملی است که بالاترین عزت اوست. [درس ۳]

۱۵۸ توحید و برخی مراتب آن

- توحید به معنای اعتقاد به **خدای یگانه** است؛ یعنی خدا بی همتاست و شریکی ندارد و این بیانگر اصل و حقیقت توحید است.
- رسول خدا (ص)، از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می‌خواست با گفتن «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» دست از شرک و بت پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند. با گفتن «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»:
- تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شود.
- دفاع از حقوق فرد بر دیگر مسلمانان واجب می‌شود و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می‌گیرد.
- کلمه** «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» فقط یک شعار نیست و پایبندی به آن همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌دهد.
- مراتب توحید

۱- توحید در خالقیت: خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. موجودات، همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارند.

آیه

﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ...﴾ [سوره زمر، آیه ۶۲]

ترجمه خدا آفریننده هر چیزی است.

پیام توحید در خالقیت

- ۲- توحید در مالکیت: از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست؛ زیرا هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است.
- کلمه** توحید در مالکیت نتیجه و معلول تابع و بازتاب توحید در خالقیت است.

آیه

﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...﴾ [سورة آل عمران، آیه ۱۰۹]

ترجمه آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین است، از آن خداست.
پیام توحید در مالکیت

۳- **توحید در ولایت:** هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، **ولایت و سرپرستی** می‌گویند.

- از آنجا که خداوند، تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

نکته توحید در ولایت نتیجه و معلول و تابع و بازتاب توحید در مالکیت است.

- اگر خداوند به کسی اجازه **تصرف در جهان** هستی را بدهد، چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در **مسیر و مجرای ولایت** خود قرار داده است.

مثال اگر خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

مفاهیم کلیدی

آیه

﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ [سورة كهف، آیه ۲۶]

ترجمه آنها هیچ ولی [سرپرستی] جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.
پیام توحید در ولایت

عبارات مربوط به توحید و شرک:

توحید: به اذن - زیرمجموعه - تمت - رابطه طولی - در طول - وابسته - مسیر - مهرا - واسطه شرک: مستقل - در کنار - در عرض - عرضی - هراگانه - در کنار - بی‌واسطه - مستقیم

۴- **توحید در ربوبیت:** رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که **تدبیر** و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک، ولی جهان و همچنین تنها رب هستی است.

نکته توحید در ربوبیت نتیجه و معلول و تابع و بازتاب توحید در خالقیت و مالکیت و ولایت است.

- اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

نکته توحید در ربوبیت به این معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند؛

مثال - باغبانی که زحمت می‌کشد و اقدام به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

- کشاورز وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است، اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه، در می‌یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

آیه

﴿قُلْ أَغْيَرُ اللَّهُ أْبَغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...﴾ [سورة انعام، آیه ۱۶۴]

ترجمه بگو: آیا جز خدا پروردگاری بطلبم در حالی که او پروردگار همه چیز است؟
پیام ۱- توحید در ربوبیت، ۲- نفی شرک در ربوبیت ﴿أَغْيَرُ اللَّهُ أْبَغِي رَبًّا﴾

۱۵۹ شرک و مراتب آن

- شرک به معنای: **شریک قرار دادن** برای خدا است و هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید، شرک هم مانند توحید مراتبی دارد.

● ۱- شرک در خالقیت

کسی که معتقد است این جهان را **چند خالق** آفریده‌اند، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

■ چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

● این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند به این معناست که هر کدام از آنها **محدود و ناقص** هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای این است که هر یک از خدایان **کمالاتی** دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمندند و خالق کاملی نیاز دارند که نیازشان را برطرف کند.

● ۲- شرک در مالکیت

کسانی که معتقدند علاوه بر خداوند و در کنار او، **دیگران هم مالک بخشی** از جهان هستند. دچار شرک در مالکیت شده‌اند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

نکته شرک در مالکیت، نتیجه و تابع و معلول شرک در خالقیت است.

● ۳- شرک در ولایت

اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند.

● ۴- شرک در ربوبیت

علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

توبه ربطه انواع توحید و شرک را با واژه «خَمور» حفظ کنید. به ترتیب «خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت»

آیه

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ [سوره توفیر، آیات ۱ تا ۴]

ترجمه به نام خداوند بخشاینده مهربان / بگو خداوند یکتاست / خدا بی نیاز است / نه زاییده و نه زاییده شده (فرزند ندارد و فرزند کسی نیست) / هیچ‌کس همتای او نیست.

پسام ۱- توحید و بی‌همتا بودن خداوند، ۲- اصل توحید

کلمه ارتباط آیه ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ با مطلب زیر از کتاب دوازدهم:

ارتباط معنایی با آیات بیانگر بی‌نیازی خداوند، مانند: ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَمِيدُ﴾ و ﴿يَسَاءَ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ [درس ۱]

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ [سوره رعد، آیه ۱۶]

ترجمه بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است، بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که [حتی] اختیار سود و زیان خود را ندارند؟ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ یا تاریکی و روشنائی برابرند؟ یا آنها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند که [آن شریکان هم] مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است و [از این رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟!]

بگو خدا آفریننده هر چیزی است، و او یکتای مقتدر است.

پسام ۱- توحید و یگانگی خداوند، ۲- توحید در ربوبیت (رب...)، ۳- شرک در ولایت ﴿أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ ... نَفْعًا...﴾، ۴- عدالت الهی ﴿الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ﴾، ۵- شرک در خالقیت ﴿شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ﴾، ۶- توحید در خالقیت ﴿اللَّهُ خَالِقُ﴾، ۷- اصل توحید ﴿هُوَ الْوَاحِدُ﴾

کلیدواژه‌های توفیر و شرک:

اصل توفیر: یگانه - بی‌همتا - بی‌شریک - یکتا - اَهر - واهر

توفیر در خالقیت: آفریننده - مبدأ - پیدایش - پرورآمرن - ایبار - خالق

توفیر در مالکیت: مال - از آن - صاحب - لله

توفیر در ولایت: سرپرست - فرمانروا - مَکَم - فوق تصرف - فوق تغییر - صاحب اختیار - ولی - مَکَم

توفیر در ربوبیت: پروردگار - هدایت - اداره - اراده - شفافشی - رفع هلاکت - مدیریت - تدبیر - پرورش - کارگردانی - رب - هدی

۱۶۰ مرز میان توحید و شرک

اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند یا از غیر خدا در خواست کمک کند یا دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند یا توسل به پیامبران و معصومین (ع) نماید، مشرک نیست زیرا:

اولاً: خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. دعا سبب آمرزش، صدقه موجب دفع بلا، و صلۀ رحم موجب افزایش طول عمر است.

همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به **اذن و اراده** او صورت می‌گیرد. بنابراین، کسی که برای آموختن نزد معلم می‌رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به **قانون الهی** عمل کرده است.

ثانیاً: همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان با توحید منافاتی ندارد، **درخواست از اولیای الهی** برای **اجابت** خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب **مادی** و اولیای الهی به واسطه اسباب **معنوی** و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند.

عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این **توانایی** را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفابخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.

کلمه توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات تنها به زمان **حیات دنیوی** او اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، روح مطهر رسول خدا (ص) پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند. اکنون اگر ما از رسول خدا (ص) چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

۱۶۱ جریان تکفیری‌ها و عقاید آنها

- گروهی از مسلمانان هستند که چنین درخواستی را **شرک آلود** می‌دانند و در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده‌اند.
- پيروان این جریان فکری **خشک و غیرعقلانی** با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند.
- آنها **توسل** به پیامبران و معصومین را شرک می‌دانند.
- از نظر آنها **طلب دعا و شفیع** قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است.
- معتقدند این گونه افراد **کافر** هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.
- این جریان، بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد.

۱۶۲ تأثیر وجود موجودات در عالم

قرآن کریم، بارها تأثیر داشتن موجودات گوناگون را در عالم یادآوری کرده است.

مثال: «در غسل برای مردم شفاست.» و نیز از زبان حضرت عیسی (ع) فرموده: «من برایتان از خاک پرنده‌ای می‌سازم و در آن می‌دمم و آن خاک به اذن خداوند پرنده می‌شود.»

- برای قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.
- می‌توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی‌نیاز از خداوند.
- **تکلیف** خداوند برای شفابخشی، فقط یک راه که همان دارو باشد قرار نداده است، بلکه فراتر از راه‌های مادی، راه‌های معنوی هم قرار داده است.
- اولیای الهی هم که مراحل کمال و بندگی را پیموده‌اند، وسیله و طریق این شفابخشی هستند.
- انسان موحد وقتی دارویی مصرف می‌کند و شفا می‌یابد، در همان حال توجه دارد که این اثرگذاری را خداوند به آن دارو عنایت کرده است، از این رو از خداوند سپاس‌گزاری می‌کند، و زمانی که بنده‌ای از بندگان خدا به او احسان می‌کند و نیازی از نیازهایش را برطرف می‌سازد، هم از آن انسان تشکر می‌کند و هم شکرگزار خداوند می‌شود. به همین جهت امام رضا فرموده‌اند:

حدیث

«مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ»

ترجمه هر که در قبال خوبی مردم تشکر نکند، از خداوند عز و جل هم تشکر نکرده است.

پیام تشکر و احترام به خوبی مردم مساوی است با تشکر از خداوند.

- آنان که با ایمان و عمل صالح و پیمودن صراط مستقیم، مراحل کمال را می‌پیمایند و به قرب الهی می‌رسند، پاداش‌هایی دریافت می‌کنند که کرامات و عنایات به مخلوقات، جلوه کوچکی از آن است.
- عده‌ای که منکر این کرامات برای معصومین هستند، تفاوتی میان وجود مقدس این بزرگواران با انسان‌های معمولی و یا انسان‌های شرور و گنهگار نمی‌بینند.
- نظام خلقت مبتنی بر حق است، هر انسانی که در مسیر بندگی پیش رود، در پیشگاه خداوند منزلتی می‌یابد و قدرتی پیدا می‌کند که برتر از قدرت‌های طبیعی است و این توانایی جزء قانونمندی الهی و زیبایی نظام هستی است.
- در قرآن کریم می‌خوانیم که وزیر سلیمان، آصف بن برخیا، در یک لحظه تخت بلقیس (ملکه سبا) را از مسافتی طولانی منتقل کرد. اینها، نشان‌دهنده آن است که انسان با طبع مراتب بندگی می‌تواند به اذن خداوند به چنین توانایی‌هایی در عالم هستی برسد.

نمرین‌های امتحانی

توجه: در آدرس منابع هر سؤال من یعنی صفحه و کمر یعنی کتاب درسی به طور مثال [تفکر در هدایت - ص ۱۲ کد]

الف) تدبر در آیات قرآن و احادیث

۱. آیه ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟
۲. آیه شریفه ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَيْحَىٰ رَبَّاءَ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ به توحید در اشاره دارد.
۳. آیه شریفه ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ...﴾ به کدام مرتبه شرک اشاره دارد؟
۴. عبارت شریف «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» ناظر بر کدام یک از مراتب توحید است؟
۵. پیام حدیث «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ» چیست؟
۶. گفتن عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» چه نتایج را در پی خواهد داشت؟

[نهایی - شهریور ۹۸ - با اندکی تغییر]

[نهایی - دی ۹۸، تدبر در قرآن - ص ۲۲ کد]

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.

غ	ص	
☐	☐	۷. برای قبول توحید در ربوبیت باید هر گونه اثرگذاری را از اشیا و انسان‌ها سلب کنیم.
☐	☐	۸. از آنجا که خدا تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.
☐	☐	۹. کشاورز، وقتی خود را با دیگران مقایسه می‌کند می‌بیند که این کشت حاصل دسترنج خودش است.
☐	☐	۱۰. اعتقاد به معاد مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و بدون اعتقاد به آن هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.
☐	☐	۱۱. اینکه خداوند اجازه تصرف در جهان هستی را به مخلوقات بدهد به معنای واگذاری ولایت خداوند به آنها نیست.
☐	☐	۱۲. اعتقاد به توحید در ربوبیت ریشه در باور قلبی به توحید در ولایت دارد.
☐	☐	۱۳. درخواست از پیامبر اکرم (ص) و اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها منافاتی با توحید ندارد.
☐	☐	۱۴. فرض اینکه قدرت افرادی مجزا از خداوند سبب تصرف در جهان هستی می‌شود با پذیرش توحید در ولایت منافاتی ندارد.
☐	☐	۱۵. پذیرش توحید در مالکیت، سرچشمه پذیرش توحید در خالقیت است.
☐	☐	۱۶. افتخار حضرت علی (ع) بندگی و عبودیت خداوند است.
☐	☐	۱۷. اگر اعتقاد داشته باشیم که در کنار خداوند و علاوه بر او افرادی قدرت تدبیر در جهان دارند، دچار شرک در ربوبیت شده‌ایم.
☐	☐	۱۸. گفتن «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» سبب تغییر در رابطه فرد مسلمان با خدا و خانواده و اجتماع و... می‌شود.
☐	☐	۱۹. پیامبر (ص) از آغاز رسالت خود از مشرکان خواست با گفتن عبارت «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» دست از شرک و بت‌پرستی بردارند.

ج) عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۲۰. اسلام دین و قرآن کتاب است.
۲۱. کسی که اختیار سود و زیان ندارد نمی‌تواند و خود و دیگری باشد. [تدبیر در قرآن - ص ۲۲ کد]
۲۲. مهم‌ترین اعتقاد دینی و سرلوحه دعوت پیامبران است.
۲۳. اعتقاد به این که در کنار خداوند دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند شرک در است.
۲۴. پزشک به واسطه اسباب و اولیاء الهی به واسطه اسباب اقدام به تأثیر در مخاطبین خود دارند.
۲۵. توحید در بدان معنا نیست که موجودات به خصوص انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند.
۲۶. منظور از توحید در این است که مخلوقات جز به اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.
۲۷. هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد به این حق تصرف و می‌گویند. [نهایی - ص ۱۴۰۰ کد]
۲۸. اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خدا آفریده‌اند گرفتار شرک در شده است. [نهایی - ص ۹۹ کد]
۲۹. اجازه تصرف در جهان به کسی به این معناست که خداوند او را در مسیر و ولایت خود قرار داده است.
۳۰. تصور اینکه خداوند به تنهایی مبدأ جهان هستی زمینه‌ساز پذیرش توحید در است.
۳۱. اعتقاد به اینکه سایر موجودات می‌توانند در عرض خداوند حق تغییر داشته باشند، ریشه در شرک در دارد.
۳۲. سرچشمه و خاستگاه باور به یگانگی خداوند نسبت تصرف در جهان هستی، معلول اعتقاد به است.
۳۳. حضرت علی (ع) عزت خود را خدا می‌داند و افتخار خود را ربوبیت خداوند بیان می‌کنند.

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۳۴. کدام دسته از مسلمانان توشل به پیامبر (ص) و اولیای دین را شرک می‌دانند؟
۳۵. سرلوحه دعوت همه پیامبران و شعار اسلام به ترتیب چیست؟
۳۶. کدام اعتقاد دینی مانند روحی در پیکره احکام دین حضور دارد و به آن معنا می‌بخشد؟
۳۷. اگر معتقد باشیم در کنار خداوند دیگران نیز حق تصرف در جهان را دارند به چه شرکی گرفتار شده‌ایم؟
۳۸. مراتب توحید را به ترتیب علیت نام ببرید.
۳۹. * در چه صورتی ممکن است مردم در اعتقاد به توحید دچار شک شوند؟
۴۰. این تصور که چند خدا خالق جهان هستند به چه معناست؟
۴۱. نفی اتخاذ غیر خداوند به عنوان سرپرست، ما را به سمت کدام مرتبه توحید رهنمون می‌نماید؟
۴۲. شباهت و تفاوت اولیای دین و پزشکان در رفع حاجت مردم چیست؟

ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۴۳. آیه شریفه ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ به کدام یک از مراتب توحید برمی‌گردد؟
- الف) توحید در خالقیت
ب) توحید در مالکیت
۴۴. عبارت قرآنی ﴿لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ و ﴿وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ به ترتیب نمایانگر کدام یک از ابعاد توحید است؟
- الف) توحید در مالکیت - توحید در ولایت
ب) توحید در ولایت - اصل توحید

۴۵. هریک از عبارات قرآنی زیر ناظر بر کدام بُعد توحیدی است؟
 - ﴿قُلْ مَنْ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ - ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

الف) توحید در ربوبیت - شرک در ولایت - اصل توحید

ب) توحید در مالکیت - توحید در ولایت - توحید در خالقیت

۴۶. پس از پذیرش خداوند به عنوان ﴿اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ قبول کدام عبارت شریفه واجب می‌شود و عدم اعتقاد به آن موجب چه شرکی است؟

الف) ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت

ب) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - شرک در مالکیت

۴۷. هریک از عبارات زیر به ترتیب ناظر بر کدامیک از مراتب توحید یا شرک است؟

- اداره انحصاری جهان هستی

- استقلال فرد در تصرف در عالم

- صاحب اختیاری جهان هستی

الف) توحید در ربوبیت - شرک در ولایت - توحید در ولایت

ب) توحید در ولایت - شرک در ربوبیت - شرک در ولایت

۴۸. عبارت قرآنی ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ با کدام یک از عبارات های زیر ارتباط معنایی بیشتری دارد؟

الف) ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

ب) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

۹ کشف ارتباط

۴۹. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

[زی - ۹۹ انسانی]

الف) تدبیر امور جهان مستقل از خداوند	۱- شرک در خالقیت
ب) حق تصرف در جهان در کنار خداوند	۲- توحید در ولایت
ج) اعتقاد به چند خالق برای جهان	۳- شرک در ربوبیت
	۴- شرک در ولایت

۵۰. هریک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در سمت چپ اضافه است.)

الف) خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.	۱- توحید در ربوبیت
ب) مخلوقات فقط به اذن خدا در جهان تصرف می‌کنند.	۲- توحید در مالکیت
ج) تدبیر و پرورش مخلوقات در دست پروردگار است.	۳- توحید در خالقیت
	۴- توحید در ولایت

۹ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۵۱. الف) توحید در ربوبیت:

ب) توحید در خالقیت:

ج) شرک در ولایت:

د) توحید در مالکیت:

ه) شرک در ربوبیت:

و) توحید در ولایت:

ز) شرک در مالکیت:

۱۰ ح به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۵۲. تکفیری‌ها چه کسانی هستند؟ اعتقادات ایشان را بیان کنید.

۵۳. آیا درخواست از اولیای الهی در برآوردن حاجات انسان با توحید منافات دارد؟ چرا؟

* ۵۴. عقیده بر توانایی پیامبر و اولیای الهی در برآوردن حاجات انسان چه زمانی موجب شرک و چه زمانی عین توحید است؟ [نویسی - دی ۱۳۰۰ / ۳ بار تکرار]

۵۵. در چه صورت اعتقاد به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات موجب شرک می‌شود؟

۵۶. چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

۵۷. آیا توسل به پیامبران و معصومین شرک به حساب می‌آید؟ چرا؟

۵۸. عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان چه موقع عین توحید است؟

۵۹. اگر بگوئیم ولایت پیامبر (ص) و اهل بیت در کنار ولایت خداوند است آیا سخن درستی گفته‌ایم؟ چرا؟

۶۰. باور به توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما دارد؟

[اندریشه و تحقیق - ص ۲۶ کد]

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۱. روابط علی میان توحیدهای چهارگانه را بیان کنید.
۶۲. اینکه ولایت پیامبر در طول ولایت خداوند است به چه معناست؟
۶۳. آیا مدبر دانستن باغبان در رشد و پرورش گیاهان و درختان به معنای شرک است؟
۶۴. پس از پذیرش بی‌همتایی خداوند در آفرینش جهان هستی پذیرش مفهوم کدام آیه شریفه ضرورت دارد و عدم اعتقاد به آن کدام نوع از شرک را در پی دارد؟

[تبریزی - ۱۳۰۰]

- (۱) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در ولایت
- (۲) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت
- (۳) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ - شرک در ولایت
- (۴) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ - شرک در مالکیت

[نهایی - قارچ - دی ۱۳۰۰]

۶۵. کدام مورد توضیح مناسبی جهت تبیین مرز توحید و شرک می‌باشد؟

- (۱) در مقام پذیرش ولایت الهی باید هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.
- (۲) در متون دینی بارها بر تأثیر نداشتن موجودات گوناگون در عالم تأکید شده است.
- (۳) قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر از اشیا و یا انسان‌ها را سلب کنیم.
- (۴) می‌توان با قبول اثر مخلوقات این اثر را مستقل از خداوند دانست و ارتباط آن با خداوند منتهی می‌باشد.

[هنر - ۹۹]

۶۶. اینکه خداوند پیامبر اکرم را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند به چه معناست و کدام آیه شریفه، حاکی از آن است؟

- (۱) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. ﴿... قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾
- (۲) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. ﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- (۳) خداوند، پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. ﴿... قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾
- (۴) خداوند پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. ﴿... مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

۶۷. «تمام موجودات، وجود خود را از خداوند می‌گیرند.» و «بی‌همتایی خداوند در همه مراتب توحید» به ترتیب از دقت در کدام آیات قرآن کریم مفهوم می‌گردد؟

[انسانی - ۹۸]

- (۱) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
- (۲) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۳) ﴿إِنَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۴) ﴿إِنَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

[زبان - ۹۸]

۶۸. چه کسانی بزرگ‌ترین ضربه را بر پیکر اسلام وارد کرده‌اند و اعتقاد غیرعقلانی آنان چیست؟

- (۱) مشرکان، طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند. (۲) تکفیری‌ها، طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
- (۳) مشرکان، استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند. (۴) تکفیری‌ها، استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.

۶۹. عقیده به توانایی پیامبر (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسانی چه زمانی مصداق شرک پیدا می‌کند و کدام آیه شریفه مانع آن است؟ [ریاضی - ۹۷]

- (۱) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾
- (۲) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾
- (۳) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ﴿لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾
- (۴) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ﴿لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

۷۰. عبارت «خداوند جهان را به سوی آن مقصدی که برایش معین فرموده به پیش می‌برد» اشاره به کدام بُعد توحید دارد و کدام آیه، مرتبط با این مرتبه توحید است؟

[قارچ - ۹۵]

- (۱) مالکیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- (۲) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- (۳) مالکیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَبْغَىٰ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
- (۴) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَبْغَىٰ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

سؤال تمرین	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۹	۱۶۲	۱۵۷	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۷	۱۵۷	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۵۷	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۹	۱۵۷	۱۵۹	۱۶۰	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۸

سؤال تمرین	۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵				
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۷	۱۶۱	۱۵۸	۱۵۷	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۹	۱۵۹	۱۶۰	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۸	۱۵۹	۱۵۹ و ۱۵۸	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۹ و ۱۵۸	۱۶۱	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰	۱۶۰

سؤال تمرین	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶	۶۷	۶۸	۶۹	۷۰
کد مفاهیم کلیدی	۱۵۹	۱۶۰	۱۶۰	۱۵۹	۱۵۸	۱۵۸	۱۶۰	۱۵۸	۱۵۹ و ۱۵۸	۱۶۰ و ۱۵۸	۱۵۸	۱۵۹	۱۵۸	۱۶۱	۱۶۰

- ۳۳ [۱۵۷] بندگی
- ۳۴ [۱۶۱] تکفیری ها
- ۳۵ [۱۵۸] توحید - لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
- ۳۶ [۱۵۷] توحید
- ۳۷ [۱۵۹] شرک در ولایت
- ۳۸ [۱۵۸] توحید در خالقیت - توحید در مالکیت - توحید در ولایت - توحید در ربوبیت
- ۳۹ [۱۵۹] در صورتی که برای خداوند در امر آفرینش شریک در نظر گرفته شود.
- ۴۰ [۱۵۹] محدود و ناقص بودن آنها
- ۴۱ [۱۵۸] توحید در ولایت
- ۴۲ [۱۶۰] شباهت: هر دو به اذن خداوند است. تفاوت: اولیای دین با اسباب معنوی و پزشکان با اسباب مادی حاجات را رفع می کنند.
- ۴۳ [۱۵۸] گزینه «الف»
- ۴۴ [۱۵۸] گزینه «ب»
- ۴۵ [۱۵۸] و [۱۵۹] گزینه «الف»
- ۴۶ [۱۵۹] گزینه «ب»
- ۴۷ [۱۵۸] و [۱۵۹] گزینه «الف»
- ۴۸ [۱۵۹] گزینه «الف»
- ۴۹ [۱۵۸] و [۱۵۹] الف) ۳ (ب) ۴ (ج) ۱
- ۵۰ [۱۵۸] الف) ۳ (ب) ۴ (ج) ۱
- ۵۱ [۱۵۸] و [۱۵۹] الف) ربّ به معنا مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد از آنجا که خدا تنها خالق مالک و ولی جهان است، تنها ربّ هستی هم هست او جهان را اداره کرده و به سوی مقصد معین هدایت می نماید.
- ب) توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.
- ج) اعتقاد به این که علاوه بر خدا و در کنار او دیگرانی هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند.
- د) از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست. زیرا هر کس که چیزی را پدید می آورد مالک آن است.
- ه) اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.
- و) هر کس مالک هر چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد. اما دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می گویند.
- ز) اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

- ۱ [۱۵۸] توحید در ولایت
- ۲ [۱۵۸] ربوبیت
- ۳ [۱۵۹] شرک در خالقیت
- ۴ [۱۶۲] تشکر و احترام نسبت به خوبی مردم برابر است با تشکر از خداوند
- ۵ [۱۵۷] بندگی خداوند و اینکه خداوند، پروردگار اوست.
- ۶ [۱۵۷] ۱- به رسمیت شناخته شدن تمام احکام و حقوق اسلامی فرد
- ۲- واجب شدن دفاع از حقوق فرد مسلمان بر دیگران
- ۳- قرار گرفتن در زمره برادران و خواهران دینی
- ۷ [۱۵۸] غ؛ اعتقاد به ربوبیت خداوند به معنای اثر نداشتن انسان و اشیا در جهان نیست بلکه باید اثر آنها را مهم بدانیم اما این اثر و وجودشان را از ناحیه خداوند بدانیم.
- ۸ [۱۵۸] ص
- ۹ [۱۵۸] ص
- ۱۰ [۱۵۷] غ؛ اعتقاد به توحید، روح همه احکام و معارف دین است.
- ۱۱ [۱۵۸] ص
- ۱۲ [۱۵۸] ص
- ۱۳ [۱۶۰] ص
- ۱۴ [۱۶۰] غ؛ فرض قدرت مجزا از خداوند و استقلال توانایی افراد از خداوند بیانگر شرک است.
- ۱۵ [۱۶۰] غ؛ توحید در مالکیت معلول و نتیجه توحید در خالقیت است به عبارت دیگر توحید در خالقیت سرچشمه و ریشه توحید در مالکیت است.
- ۱۶ [۱۵۷] غ؛ امام علی (ع) فرمودند: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی»
- ۱۷ [۱۵۹] ص
- ۱۸ [۱۵۸] غ؛ پابندی به این عبارت سبب تغییر در روابط است. با گفتن این عبارت فرد به عنوان مسلمان به رسمیت شناخته می شود.
- ۱۹ [۱۵۸] غ؛ جمله پیامبر (ص) در آغاز رسالتشان «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» بود.
- ۲۰ [۱۵۷] توحید - توحید
- ۲۱ [۱۵۹] ولی و سرپرست
- ۲۲ [۱۵۷] توحید و یکتاپرستی
- ۲۳ [۱۵۹] ولایت
- ۲۴ [۱۶۰] مادی - معنوی
- ۲۵ [۱۵۸] ربوبیت
- ۲۶ [۱۵۸] ولایت
- ۲۷ [۱۵۸] ولایت - سرپرستی
- ۲۸ [۱۵۹] خالقیت
- ۲۹ [۱۵۸] مجرای
- ۳۰ [۱۵۸] مالکیت
- ۳۱ [۱۵۹] مالکیت
- ۳۲ [۱۵۸] خالقیت [دقت کنید که «تصرف» بیانگر ولایت است و سرچشمه ولایت، توحید در مالکیت است. در سؤال خواسته شده که «مالکیت» معلول چیست؟ مالکیت معلول خالقیت است.]

۵۲ [۱۶۱]..... جریان تکفیری‌ها در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند. پیروان این جریان می‌گویند توشل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و همچنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

۵۳ [۱۶۰]..... خیر، زیرا اولیای الهی به واسطه اسباب معنوی و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند.

۵۴ [۱۶۰]..... عقیده به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفابخشی داروست که خدا به آن بخشیده است.

۵۵ [۱۶۰]..... عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم.

۵۶ [۱۵۹]..... این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند و هر یک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف کند؛ پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۵۷ [۱۶۰]..... خیر، زیرا اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است. مثلاً پزشک وسیله درمان است در امور معنوی نیز دعا سبب آمزش و صدقه موجب دفع بلا است. همه این روابط به اذن او صورت می‌گیرد؛ بنابراین کسی که برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند. پزشک را شریک خداوند قرار نداده بلکه به قانون الهی عمل کرده است. ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد درخواست از اولیای الهی نیز منافاتی با توحید ندارد زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب معنوی این کار را انجام می‌دهند.

۵۸ [۱۶۰]..... اگر توانایی برای آوردن حاجات انسان را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۵۹ [۱۵۹]..... خیر، زیرا مفاهیم «در کنار، جداگانه، مجزا، مستقل و ...» بیانگر شرک هستند. ولایت پیامبر (ص) زیرمجموعه ولایت خداوند و در طول آن است. یعنی پیامبر (ص) مسیر و مجرای ولایت الهی است.

۶۰ [۱۵۸]..... کسی که خداوند را به عنوان تنها آفریننده و مالک و صاحب اختیار و پروردگار جهان هستی قبول و باور داشته باشد، در عمل نیز از او و کسانی که او معرفی نموده اطاعت می‌کند و خود را عملاً در مسیر توحید قرار می‌دهد.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۶۱ [۱۵۸]..... توحید در خالقیت علت و سبب پذیرش یگانگی خداوند به عنوان مالک جهان هستی یعنی توحید در مالکیت است. توحید در مالکیت نیز علت قبول خداوند به عنوان تنها ولی و سرپرست جهان هستی یعنی توحید در ولایت است. قبول توحید در خالقیت و مالکیت و ولایت نیز علت و زمینه‌ساز پذیرش توحید در ربوبیت می‌باشد.

۶۲ [۱۶۰]..... در طول یعنی زیر مجموعه و به اذن. اینکه خداوند در مورد ولایت و سرپرستی به پیامبران و ... اذن داده است، به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. یعنی ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۶۳ [۱۵۸]..... اگر باغبان را با خداوند مقایسه کنیم درمی‌یابیم که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است. یعنی باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند. در نتیجه، درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگذار او باشد. اما اگر او را با دیگران مقایسه کنیم، می‌بینیم که این زراعت حاصل دسترنج خودش است و رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. پس مدبّر دانستن باغبان به معنای شرک نیست.

۶۴ [۱۵۸] و [۱۵۹]..... گزینه «۴» باید به رابطه علت و معلول میان ابعاد توحید توجه کرد. پذیرش خداوند به عنوان تنها آفریدگار یعنی توحید در خالقیت که نتیجه آن توحید در مالکیت است که آیه «و لله ما فی السموات و ...» به آن اشاره دارد.

۶۵ [۱۵۸] و [۱۶۰]..... گزینه «۳»

۶۶ [۱۵۸]..... گزینه «۴» در توحید در ولایت می‌گوییم: مخلوقات، جز به اجازه خدا نمی‌توانند در جهان تصرف کنند، چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست. بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر مجرای ولایت خود قرار داده است و در آیه «ما لهم من دونه ...» به آن اشاره شده است. می‌گیرند و به سبب وجود او آشکار می‌شوند تعریفی از نور بودن خدا است که در آیه «الله نور ...» به آن اشاره شده است.

۶۸ [۱۶۱]..... گزینه «۲»

۶۹ [۱۶۰]..... گزینه «۲»؛ در طول اراده خدا یعنی زیر مجموعه و به اذن خداوند.

۷۰ [۱۵۸]..... گزینه «۴»؛ هدایت و پیش بردن جهان همان توحید در ربوبیت است.

یادداشت